

Steinmetz Albert És Bella Jegyesei

Ezen már az új [második] férjemmel: menyasszony s vőlegény. De milyen szomorú voltam, nézze meg! Olyan szomorú menyasszony voltam. Nagyon. Itt még csak menyasszony voltam, még nem volt meg az esküvő. Ez egy nagyon finom ruha volt, finom anyaggal. Olyan kartonféle. Fehér alapon mintás. Itt is a lánc a nyakamban. Vannak dolgok, mint a karikagyűrű meg lánc, ezek annyira hozzám voltak nőve, hogy én nem tartottam ékszernek. Pedig ez is egy antik darab. A második férjemmel 1947-ben házasodtunk össze. Először a városházán esküdtünk meg, volt a civil esküvő, majd volt vallásos esküvőnk is. Úgy zajlott, ahogy a zsidó esküvő történik, baldachin [hüpe] alatt. Délben, fél egykor volt az esküvő. Ez tartott fél órát maximum, és elég közel, abban a nagy templomban volt, ami nem lett befejezve, a Brăilei utcában. Megkezdtek háború előtt, 1940-ben,

1942-től kezdve leállítottak mindent, minek kellett már?! 1947-ben valahogy bevakoltak két szobát, hogy legyen egy irodahelyiség. Ott volt később egy iroda, a zsidóknak az irodája, hogy valahol legyen egy zsidó hitközség, mert a zsidók jöttek haza. Látja, még esküvők is voltak! Nem is kevés, mert rengeteg volt a fiatal, az özvegyasszony. Ott eskettek az udvaron. Akkor volt még rabbi, sakter is volt, de nem emlékszem a rabbi nevére. Olyan dühös voltam, hogy majd megpukkadtam. Előzőleg megbeszéltem, mivel én már asszony voltam, hogy ne kint állítsák fel a baldachint, hanem benn, az irodában. Tudtam úgyis, hogy nekem sincsen hozzátartozóm, a férjemnek sincs, szóval lelkiileg nem kellett nekem sem a nézőközönség, sem a cécó. És mondták: 'Jó, rendben van.' A bátyám Brassóban lakott, de bejöttek, szállodában laktak, mert egy szobám volt a nagy házban. És mondom: 'Ne gyertek értem, én bemegyek a templomig.' Bandukoltam egyedül nagy szomorúan, mentem sírva végig. Ilyen szomorú menyasszonyt maga még életében nem látott, mint amilyen én voltam. Visszagondoltam az első esküvőmre, és ez ilyen nyomorult volt, család nélkül? Maga a tény, hogy nem kísér anyám, nem kísér senki? Nagyon szomorú voltam? Az emlékeket nem tudta elvenni még Hitler sem. Mai napig sem. És mentem, és akkor látom, hogy a baldachin fel van állítva az udvaron, és már a tömeg -- rácsos kerítés volt -- ott áll, és vár. Jaj, de dühös lettem! Akivel én beszéltem, tudta, hogy férjnél voltam. De azt nem kérdezte meg, hogy a férjem nős volt-e. És dühösen nekimentem a pasasnak, hogy 'Meg volt beszélve, hogy bent állítsa fel, és mégis miért csinálta? Kell nekem ez a cirkusz?'. Jöttek a könnyeim. És azt mondta: 'Bocsásson meg, nagyságos asszony, drága -- rosszul beszélt magyarul, regáti volt --, de nem tetszett megmondani, hogy a kedves vőlegény még fiú!' Így fejezte ki. A férjem vénlegény volt, negyvennégy éves, én harminchat. Dühös lettem. Mondom: 'Na és?' És akkor ő világosított fel, hogy aki még nem volt a hípe [hüpe], a baldachin alatt, az nem lehet, csak szabad ég alatt. Én nem voltam menyasszonyi ruhában, elsősorban azért, mert már voltam asszony. De mondjuk, ha lett volna pénzem, én is vettem volna egy elegánsabb ruhát. Kosztümben voltam, kalappal természetesen, és egy fátyolt tettek a fejemre. A násznagyom a bátyám volt, a férjemnek pedig a testvérének, Flórának a férje, Onyi. A baldachin úgy van megcsinálva, hogy lábai vannak. Elmondanak egy imát, egy kicsi pohárba bort töltenek, és iszik először a férfi, aztán a nő, és akkor leteszi a földre a férfi [a poharat], és rátapos egy nagyot. Én is körbejártam a férjemet. Fogott engem a násznagy, karon fogva szépen, egy-kétszer körbejártuk a vőlegényt a baldachin alatt. Ennyi volt. Utána -- nagyon közel volt a háza a sógornőmnek -- elmentünk, s adott egy finom esküvői ebédet. Egy jó finom húsleves, sült volt, torta volt, gyümölcs volt. Kész. Május volt, az volt, amit májusban lehetett kapni, zöldség. És akkor a férjem fogadott egy taxit, és levitt Kolozsvárra, egy napig ott maradtunk. Nekem szerencsém volt a férjekkel, hogy ők öltöztettek és a sógornőm. A második férjem is. Csakhogy nekünk már nem volt pénzünk, de ami szép volt, azt mind ő vette. Sokat járt Bukarestbe, majdnem minden két hónapban volt Bukarestben két-három napig. Elég szép állása volt, mégis fizetés kevés, mert nem volt párttag, de lóhalálában kellett dolgozzon. És hazaállított például, még most is megvan a téli kosztümöm, amit ő hozott. A Calea Victorián [Calea Victoriei, Győzelem Sugárút románul] látott előkelő szövetet, és bement [az üzletbe]: Na, ezt Bellának meg kell vegyem! S akkor mondtam: 'Mi olyan nyomorúságban vagyunk, ebben a két szobában -- az öt szobából --, hát akkor kell nekem ilyen drága dolgokat vásároljál?' Még most is megvan, és most is szoktam hordani télen.